

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Педагошки факултет у Врању
Универзитета у Нишу

Презиме, име једног
родитеља и име
Датум и место рођења

Пенков (Никола) Миле
24. 8. 1963. године, Димитровград

Број 309

08. 02. 2016 год.
ВРАЊЕ

Основне студије

Универзитет Универзитет у Приштини
Факултет Филолошки факултет у Приштини
Студијски програм Југословенска књижевност и основе српског језика
Звање Професор југословенске књижевности и српског језика
Година уписа 1986.
Година завршетка 1992.
Просечна оцена 6,57

Мастер студије, магистарске студије

Универзитет Универзитет у Приштини
Факултет Филозофски факултет
Студијски програм Наука о књижевности
Звање Магистар књижевних наука
Година уписа 1997.
Година завршетка 2005.
Просечна оцена 9,3
Научна област Књижевност
Наслов завршног рада Кратка прича и видови поетике Антонија Исаковића

Докторске студије

Универзитет
Факултет
Студијски програм
Година уписа
Остварен број ЕСПБ бодова
Просечна оцена

НАСЛОВ ТЕМЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Наслов теме докторске дисертације Библиотека основне школе и њена функција у настави Српског језика и књижевности
Име и презиме ментора, звање Проф. др Јаворка Маринковић, редовни професор
Број и датум добијања сагласности за тему докторске дисертације НСВ број 8/18-01-008/11-015 од 26. 10. 2011. године

ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Број страна 370
Број поглавља 6
Број слика (шема, графика) 18
Број табела 43
Број прилога 6

**ПРИКАЗ НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КАНДИДАТА
који садрже резултате истраживања у оквиру докторске дисертације**

Р. бр.	Аутор-и, наслов, часопис, година, број волумена, странице	Категорија
1	<p>Пенков, М (2011). Примена образовне технологије у библиотеци основне школе, <i>Зборник радова научно-стручног симпозијума са међународним учешћем „Технологија, информатика и образовање – за друштво учења и знања ТИО 6“ /Чачак: Технички факултет Чачак/ (стр. 370-374).</i></p> <p>Са уласком у доба <i>информационог друштва</i>, у протеклих петнаестак година, и са убрзаним развојем образовне технологије – школска библиотека не само да оснажује своју традиционалну функцију обезбеђивања лектуре, белетристичке и стручне литературе за ученике и наставнике, већ добија и нову улогу мултимедијалног средишта школе. Са увођењем модерне рачунарске опреме, аутоматизацијом библиотечког пословања, олакшаном доступношћу електронских извора знања, ефикаснијим повезивањем са јавним и специјализованим библиотекама путем Интернета – школска библиотека се још више приближава својим корисницима, а библиотекар досадашње педагошко-сарадничке компетенције допуњава новом, информатичко-инструктивном.</p>	М33
2	<p>Пенков, М (2012). Деца из предшколске припремне групе у школској библиотеци, <i>Зборник радова Наше стварање, са научног скупа: VIII симпозијум Васпитач у 21. веку /Висока школа за васпитаче струковних студија у Алексинцу/ 30-31.3.2012, (стр. 777-780).</i></p> <p>У овом раду разматрају се могућности за сарадњу библиотекара у основној школи и водитеља припремне предшколске групе, на основу претходно утврђених задатака и циљева саме припремне наставе и у складу са Општим основама предшколског програма и Планом и програмом рада школске библиотеке. Планским укључивањем у заједничке школске активности (као што су приредбе, изложбе дечјих радова, књижевни сусрети, позоришне представе, спортска такмичења, чишћење дворишта, Дечја недеља, Дан школе), деца која похађају програм припремне предшколске наставе постају учесници целовитог васпитно-образовног процеса школе, па се у њима постепено развија осећај припадништва школској заједници. Поред тема из наставне области Српски језик, у школској библиотеци се могу обрађивати теме из предмета Упознавање природне и друштвене средине (Свет око нас), а уз то постоји могућност гледања образовних, цртаних и играних дечјих филмова.</p>	М33
3	<p>Пенков, М. (2012). Библиотека основне школе и увођење најмлађих у свет астрономије, <i>Зборник радова са научно-стручног скупа: Конференција „Развој астрономије код Срба VII“, Београд, 18-22. април 2012, Публ. Астр. друш. „Руђер Бошковић“ бр. 13, 2012, (стр. 1083-1088).</i></p> <p>Библиотека основне школе може имати значају улогу у савременом наставном процесу, која се огледа не само у обезбеђењу неопходних информационих извора, већ и доприносу мултидисциплинарној настави и интегративном повезивању наставних предмета и научних дисциплина. У овом раду се разматра присуство астрономских тема и категорија у наставном плану и програму српског језика и географије у основној школи и упућује на примере заједничке обраде наставних јединица из аспекта ових предмета и уз учешће школског библиотекара. Поред тога, указује се на практичне могућности за организовање наставних и ваннаставних активности којима ће се обезбедити подршка ученицима у стицању основних знања о космосу и човеку у њему.</p>	М63
4	<p>Пенков, М. (2014). Дигитални извори у библиотеци основне школе. <i>Зборник радова научно-стручног скупа са међународним учешћем „Техника и информатика образовању – ТИО 2014“.</i> Чачак: Факултет техничких наука у Чачку, (стр. 295-300).</p> <p>Снажан развој информационо-комуникационих технологија и Интернета условио је промене у структури фонда библиотеке основне школе и појаву нових информационих задатака стручног сарадника библиотекара. У раду се говори о формирању збирке дигиталних извора у школској библиотеци, у сарадњи са активима наставника, о њиховом уступању члановима библиотеке на коришћење у читаоници или ван ње, у циљу подршке и унапређења укупног васпитно-образовног процеса, испуњавања наставних задатака и стицања нових знања. Електронске књиге и аудиовизуелни извори са Интернета све више надомештају традиционалну штампану грађу, чиме се омогућава извођење модерне наставе, примерене новом технолошком времену. Дигитални извори се уступају на коришћење како наставницима тако и ученицима, у самој библиотеци,</p>	М33

али и посредством Интернета, чиме школска библиотека с правом добија и епитет „виртуелне“ библиотеке.

Пенков, М. (2014). *Космички мотиви заступљени у читанкама за млађе и старије разреде основне школе, Зборник радова са научно-стручног скупа: Конференција „Развој астрономије код Срба VIII”, Београд 22-26. април 2014, Публ. Астр. друш. „Руђер Бошковић” Београд (у штампи).*

Космички мотиви у књижевним текстовима који се обрађују у млађим и старијим разредима основне школе појављују се као природни и логични део живота који се све интензивније открива у овом периоду одрастања. Они су најчешће споредни, али њихово присуство показује да је човеков свет заправо неограничен, и да је космичко пространство одувек привлачило како одрасле тако и децу, која су у њему тражила одговоре на она најважнија питања нашег постојања. У раду се даје преглед књижевних текстова са доминантном или узредном космичком мотивацијом или симболиком, односно песама и приповедне прозе, као и научно-популарне литературе која се обрађује на часовима српског језика почев од првог па до осмог разреда. Космички мотиви у текстовима заступљеним у читанкама, као део човекове паралелне стварности, од велике су важности за увођење деце у тајанствени свет који их окружује и чији су минјатурни део.

МЗЗ

НАПОМЕНА: уколико је кандидат објавио више од 3 рада, додати нове редове у овај део документа

ИСПУЊЕНОСТ УСЛОВА ЗА ОДБРАНУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кандидат испуњава услове за оцену и одбрану докторске дисертације који су предвиђени Законом о високом образовању, Статутом Универзитета и Статутом Факултета.

ДА НЕ

Дисертација је теоријско-емпиријског карактера, а конципирана је на темељу студија научне литературе (како домаће, тако и стране) и емпиријског истраживања. У попису литературе докторанд наводи и бројне библиографске јединице из својих научних и стручних радова који садрже резултате истраживања из оквира докторске дисертације.

На основу тога може се закључити да кандидат има увид у најновије релевантне домаће и стране изворе о проблему који је био предмет истраживања.

ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кратак опис појединих делова дисертације (до 500 речи)

Рад је конципиран по класичној шеми. Први део обухвата теоријски приступ (стр. 6-261), у другом делу кандидат утемељује изложени проблем и поставља га у методолошки оквир (стр. 262-270), у трећем делу приказан је процес и резултати емпиријског истраживања (стр. 271-339) и у четвртном делу аутор даје адекватне закључке и импликације.

У оквиру првог дела, после уводних разматрања, кандидат је у **првом поглављу** дисертације пажњу посветио историјату библиотекарства у образовању. Овакав приступ је одабран из разлога сагледавања позиције школске библиотеке унутар савременог васпитно-образовног процеса полазећи од искустава из прошлости. Поред општег културно-историјског и друштвеног контекста, у почетном делу овог поглавља, кандидат је сачинио и компаративни преглед актуелне праксе школског библиотекарства у српском образовању и његовом окружењу.

У **другом поглављу** кандидат описује најзначајније аспекте укупне делатности библиотеке у српској основној школи и њену функцију у наставном процесу. Такође, сагледава реалну позицију школске библиотеке као савременог мултимедијалног средишта школе, као и проблематику професије стручног сарадника, библиотекара. Посебна пажња у оквиру овог поглавља усмерава се на области организације и планирања рада библиотекара, изградње и руковођења фондом у оквиру библиотечно-информационог пословања, на васпитно-образовни рад библиотекара са ученицима, његову стручну сарадњу са члановима школског колектива и културни и јавни рад. Значајно је истаћи да кандидат овде указује на промене традиционалних функција и метода рада школских библиотека, у складу са образовним захтевима нашег времена, у условима јединственог васпитно-образовног процеса.

У **трећем поглављу** дисертације приказана је структура и испитана сврсисходност коришћења библиотечно-информационих извора у савременој настави српског језика и књижевности. Супротстављајући се застарелим поимањима библиотеке само као „школске књижнице“, као и мишљењима да је њен основни задатак обезбеђивање неопходне ученичке литературе (лектире), кандидат указује на потребу комплекснијег приступа овој проблематици, нарочито у контексту појаве нових информационих извора и образовних технологија којима се доприноси унапређивању наставе српског језика и књижевности у основној школи.

У **четвртном поглављу** разматра се кључна истраживачка тема рада: *Методичка сарадња библиотекара основне школе са учитељима и наставницима српског језика* у реализацији часова редовне наставе и секција које воде учитељи и наставници српског језика и књижевности. Овде су анализирани најважнији облици професионалног партнерства стручног сарадника библиотекара, учитеља и наставника српског језика и

књижевности везано за: припрему наставних садржаја, подршку библиотекара ученицима у обради лектире, изради домаћих задатака, популаризацији читања, организацији додатне и допунске nastave и заједничком учешћу у школским културним програмима. Поред сагледавања часова библиотекарства и медијске културе као најпогоднијих за остваривање конкретног васпитно-образовног рада са ученицима, овде се нарочито истичу активности које се реализују на плану развијања љубави према књизи и знању, подстицања на читање и креативно књижевно стварање. У посебним одељцима указује се на могућности стручног и методичко-методолошког доприноса стручног сарадника библиотекара реализацији програма слободних активности ученика, односно секција чије се активности могу одвијати и у читаоници библиотеке.

У **петом поглављу** свог рада кандидат је указао на природу и донекле ограничени карактер досадашњих истраживања проблематике која је предмет његовог студијског интересовања. Тим претходним истраживањима бавили су се углавном аутори из области јавног библиотекарства и високог образовања, а обим и аспекти сагледаних стручних радова послужили су као полазна основа за још комплекснији теоријски и методолошки приступ аутора дисертације.

Сопствене теоријске опсервације образложене у средишњем делу рада кандидат је поткрепио самосталним емпиријским истраживањем праксе савременог школског библиотекарства у нас (у основним школама на територији јужне, југоисточне и централне Србије) чије је резултате представио, анализирао и образложио у завршном делу рада, односно у **шестом поглављу**.

Резултати реализованог истраживања су показали низак ниво информисаности наставника и учитеља о библиотечким ресурсима и могућностима коришћења простора библиотеке у реализацији наставних и ваннаставних активности. То показује мали број свих типова часова одржаних у читаоници школске библиотеке. Могући облици будуће сарадње са библиотекарем, из угла учитеља и наставника, углавном су садржани у оним областима у којима постоји и тренутна сарадња. У том смислу виши ниво сарадње и методичке оријентације у сарадњи показују учитељи у односу на наставнике српског језика и књижевности.

Педагошка и методичка функционалност школске библиотеке из угла стручних сарадника – библиотекара анализирана је на основу њиховог ангажовања у припреми и реализацији nastave и ваннаставних активности, кроз сарадњу са наставницима и учитељима и кроз непосредни рад са ученицима. Поред тога, испитана је и опредељеност библиотекара за даље стручно усавшавање. У оквиру овог дела истраживања утврђене су незнатне разлике у ангажовању библиотекара у односу на њихов стручни профил (учитељи, наставници српског језика и књижевности и наставници страних језика). Посматрано у целини, утврђен је низак ниво сарадње наставника и библиотекара у припреми и непосредној реализацији наставних и ваннаставних активности. Сарадња је углавном заступљена у подручју реализације неких културних активности школе (приредбе, трибине, књижевни сусрети).

Ефикасност и функционалност школске библиотеке, у односу на ученике, анализирана је на основу одређених задатака nastave српског језика у основној школи, и то: читалачких интересовања и навика ученика, личног библиотечног фонда ученика, као и коришћења ресурса школске библиотеке и ученичких предлога мера за унапређење рада библиотеке. Резултати овог дела истраживања показују да постојећи библиотечки фондови нису у могућности да задовоље читалачка интересовања ученика, која су груписана у оквиру различитих тематских подручја. Предлози мера за побољшање рада школске библиотеке, од стране ученика, углавном су везани за јачање информационалних и мултимедијалних ресурса. Низак ниво учешћа библиотекара у одабиру и анализи прочитаних дела указује на значајан простор за веће ангажовање школских библиотекара у овој области.

Наведени аспекти разматрања улоге библиотеке у настави српског језика и књижевности у раду су приказани преко подхипотеза истраживања. У том смислу, дискусија резултата у дисертацији, преко наведених подхипотеза, усмерава се према општој хипотези за коју кандидат оправдано закључује да је у значајној мери потврђена.

ВРЕДНОВАЊЕ РЕЗУЛТАТА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Ниво остваривања постављених циљева из пријаве докторске дисертације (до 200 речи)

У складу са основним проблемом исказаним у наслову дисертације, на основу резултата истраживања у наведеним областима анализе, кандидат указује на постојаност места и традиционалне улоге библиотеке у основном образовању, али и на неопходност развијања нових информационалних, медијатекарских, културних и методичко-методолошких компетенција школског библиотекара, у контексту све снажнијег развоја информационо-комуникационих технологија и сложенијих информационалних, образовних и културних захтева и потреба ученика основне школе.

Постављени циљ истраживања, назначен на почетку рада, у потпуности је остварен, односно размотрено је место и улога библиотеке основне школе у целокупном васпитно-образовном процесу, а посебно у настави српског језика и слободним активностима ученика. У остваривању своје основне, педагошке функције, библиотекар тесно сарађује са учитељима и наставницима српског језика, како у припреми часова српског језика, часова лектире и часова медијске културе у разредној учионици, тако и у организацији културних програма у читаоници библиотеке, као и другим школским просторима. Измештање процеса учења из традиционалне учионице у додатни, алтернативни простор читаонице библиотеке нарочито је погодно за рад ученичких секција, а школски библиотекар том приликом у потпуности добија улогу правог стручног сарадника учитеља и наставника српског језика и књижевности. У том смислу кандидат указује и на потребу промене односа учитеља, наставника српског језика и наставника других предмета према стручном сараднику библиотекар, ради

успостављања неопходног партнерства у васпитно-образовном процесу.

Вредновање значаја и научног доприноса резултата дисертације (до 200 речи)

У раду је дат сумарни хронолошки преглед развојних токова школског библиотекарства почев од првих историјски познатих просветних система па до наших дана, укључујући и сагледавање видова и облика библиотечке делатности у образовању код Срба.

Кандидат нарочито наглашава значај васпитно-образовне и развојно-социјалне улоге школске библиотеке као специјалне учионице и места истраживања, откривања и спознаја, провођења слободног времена, дружења и игре, подстицања креативности ученика и развоја хуманистичког погледа на свет и живот. Улога библиотекара сагледава се из перспективе задовољења потреба ученика за конструкцијом знања у једном новом, инспиративном мултимедијалном простору, па ће он сем сарадничких развијати и друге педагошке, информационе, информатичке и културолошке компетенције. Поред тога, кандидат посебно издваја значајне методичке импликације и кроз низ примера указује на потенцијале функционалног укључивања укупних просторно-амбијенталних, техничких, педагошких и културних ресурса библиотеке у наставни и ваннаставни рад са ученицима, и у укупни живот школе. Очигледан раскорак између могућности и актуелне васпитно-образовне праксе уочава се и у представљеним резултатима опсежног и захтевног емпиријског проучавања конкретне сарадње библиотекара са учитељима и наставницима српског језика у нашим основним школама.

Може се констатовати да теоријско-емпиријски резултати и постигнућа ове дисертације представљају добру основу за даља и продубљенија истраживања места библиотеке у настави предмета Српски језик, као и за креирање услова за њено оптимално функционисање у васпитно-образовном амбијенту основне школе. Будућа истраживања на овом пољу могу обухватити улогу библиотеке и библиотекара у општем васпитно-образовном процесу: заједнички програми и пројекти са другим стручним сарадницима, инклузивни приступ образовању и компетенције стручног сарадника библиотекара, креирање стандарда рада библиотеке основне и средње школе, сарадња библиотеке основне школе са локалним самоуправама у оквиру реализације програма целоживотног образовања, сарадња основношколских са јавним библиотекама у организацији културних и образовних пројеката на локалном и националном нивоу, могућности изградње националне мреже школских библиотека, развијање регионалне и међународне сарадње школских библиотекара...

Оцена самосталности научног рада кандидата (до 100 речи)

Кандидат је у теоријском и методолошком поступку израде докторске дисертације показао спремност и способност да истакне и дефинише проблематику укључености школске библиотеке у васпитно-образовни амбијент основне школе и посебно њене функције у настави предмета Српски језик. У процесу истраживања су коришћена достигнућа у областима историјских, педагошких, информационих и културолошких наука, као и извори из опште методологије научног истраживања. Полазиште за своје опсервације и самостално емпиријско истраживање кандидат је пронашао у основним начелима теорије библиотекарства и методике наставе српског језика, сагледавајући ове две научне дисциплине у међусобном преплитању.

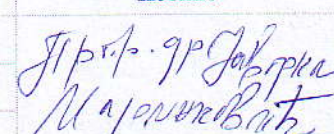
ЗАКЉУЧАК (до 100 речи)

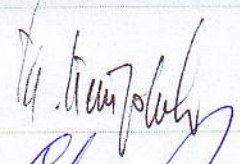
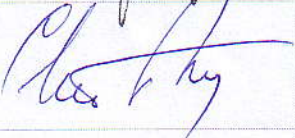
Докторска дисертација мр Милета Пенкова под насловом *БИБЛИОТЕКА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ И ЊЕНА ФУНКЦИЈА У НАСТАВИ СРПСКОГ ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ* задовољава критеријуме и стандарде који се постављају за такав вид рада на нашим и европским универзитетима. Кандидат је приказао и критички анализирао релевантна теоријска истраживања на одабраном подручју, те извршио и самостално одговарајуће емпиријско истраживање. Тиме је показао да је способан одабрати и формулисати научни проблем, затим одабрати одговарајућу научну методологију и реализовати адекватна емпиријска истраживања.

На основу изложеног, Комисија оцењује да је приложена дисертација допринос теоријско-методичком и практичном функционисању школске библиотеке и стручног сарадника библиотекара у настави српског језика и књижевности у савременој основној школи.

Комисија, са посебним задовољством, предлаже Наставно-научном већу Педагошког факултета у Врању Универзитета у Нишу да прихвати позитивну оцену урађене докторске дисертације мр Милета Пенкова под насловом *БИБЛИОТЕКА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ И ЊЕНА ФУНКЦИЈА У НАСТАВИ СРПСКОГ ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ* и одобри њену усмену одбрану.

КОМИСИЈА

Број одлуке НСВ о именовању Комисије	8/18-01-001/16-029	
Датум именовања Комисије	11. 02. 2016. године	
Р. бр.	Име и презиме, звање	Потпис
1.	Проф. др Јаворка Маринковић, редовни професор Српски језик (Научни област)	председник Педагошки факултет у Врању (Установи у којој је запослен)

	Проф. др Тихомир Петровић, редовни професор	члан	
2.	Књижевност (Научна област)	Педагошки факултет у Сомбору (Установа у којој је запослен)	
	Проф. др Синиша Стојановић, ванредни професор	члан	
3.	Педагогија (Научна област)	Педагошки факултет у Врању (Установа у којој је запослен)	

Датум и место:

Врање, 23. 02. 2016.